

PUMA Ayni is een initiatief van Octavio Puma Cruz en Lisette Verkerk. Fotografie: Opmeer Reports.

PUMA AYNi

DOORGEVEN VAN EEN LEVENSMISSIE

DE FAMILIE VAN MAMA GRANDE (1950 – 2016) ZIJN QUECHUA INDIANEN. ZE KOMEN OORSPRONKELIJK UIT HET BERGDORP HUACAHUASI. EEN KLEINE DORPSGEMEENSCHAP HOOG IN HET ANDESGEBERGTE. DERTIG JAAR GELEDEN VERHUISDE DE FAMILIE NAAR URUBAMBA IN DE HEILIGE VALLEI VAN DE INCA'S. OP EEN GOED UUR RIJDEN VAN DE OUDE INCAHOOFDSTAD CUSCO, DE NAVEL VAN DE WERELD. MAMA GRANDE HAD MET DE VERHUIZING MAAR ÉÉN DOEL VOOR OGEN: ONDERWIJS EN EEN TOEKOMST VOOR HAAR GEZIN EN TEGELIJK DE EEUWENOUDE TRADITIE EEN PLEK GEVEN IN HET NIEUWE LEVEN.

TEKST: LISETTE VERKERK

Oma aan het weven. Fotografie: Lisette Verkerk.

MAMA GRANDE HEEFT ALS JONG MEISJE VAN HAAR MOEDER LEREN SPINNEN EN WEVEN

Mama Grande, grootmoeder zoals ze liefdevol door haar kleinkinderen werd genoemd, heeft als jong meisje van haar moeder leren spinnen en weven, en heeft ook haar vijf zonen geleerd om de alpaca- en schapenwol van de eigen dieren te verwerken in prachtig gebreide en geweven producten in de traditie van de Quechua indianen in Huacahuasi. Ook de kleinkinderen die zij verzorgden hielpen mee in het wolproces: het schoonmaken, twijnen en opwinden van de wol, het opzetten van de ketting en het weven op een eenvoudig heupweefgetouw. De hooglandindianen in de Peruaanse Andes houden sterk vast aan eeuwenoude tradities. Dat komt tot uiting in de taal die gesproken wordt; de oude indianentaal Quechua, de manier van landbewerken, de muziek en dansen en bovenal in de klederdracht.

Geweven omslagdoeken

De vrouwen dragen schitterend geweven omslagdoeken. Deze zijn fel gekleurd en rijk versierd met dierfiguren zoals de condor, de

kolibrie, de alpaca, de lama en het paard. Daarnaast zijn er bloemachtige figuren die de bloemen, de sterren en de akkers verbeelden. De afdruk van een poema- of lamapoot. Een ruitvorm stelt een bergmeer of een dierenoog voor en geometrische figuren zoals zigzagfiguren verbeelden de slang of de rivier. Eén ding hebben al deze figuren gemeen: Ze roepen voor de hooglandindiaan het beeld op van de hoge bergen, de valleien, de uitgestrekte hoogvlakte, de rivieren, de bergmeren, de akkers en de drassige weidevelden met de lama's, de alpaca's en de schapen. Kortom de natuurlijke omgeving van de Quehua.

Spinnen

In Peru worden de technieken om de ruwe wol te verwerken tot fijn geweven producten van generatie op generatie doorgegeven. Niets staat op schrift. Men leert door goed te kijken en te doen. De meisjes beginnen al op jonge leeftijd met spinnen en weven. Ze kijken de kunst af van hun moeder en de anderen vrouwen in de dorpsgemeenschap.

Vanaf een jaar of vier leren zij spelenderwijs te spinnen met een pluk grove alpaca wol vaak tijdens het weiden van de dieren. De wol wordt gesponnen met een spintol, de 'phushka'. Spinnen met een spintol is erg tijdrovend. Vandaar dat de vrouwen al spinnend de dieren weiden, naar de markt lopen of een dorpsvergadering bijwonen. De spintol danst daarbij vrij in de lucht. Als de meisjes zes zijn, weven ze hun eerste eenvoudige band zonder motief waarbij ze het weefproces leren te beheersen zoals het op spanning brengen van de kettingdraden en de hevels, gebroken draden te herstellen, recht weven van de rand en fouten te corrigeren.

Heupweefgetouw

De prachtige doeken worden geweven op een eenvoudig heupweefgetouw. Tijdens het opzetten van de kettingdraden bepaalt de weefster de basis van het weefwerk zoals de afmeting, de kleurcombinaties en waar de patronen komen. De weefster zit tijdens het weven op de grond. Op een

Traditionele klederdracht Huacahuasi. Fotografie: Maarten Schets.

Aardappeltransport Huacahuasi.
Fotografie: Maarten Schets.

Mama Grande aan het weven.
Fotografie: Lisette Verkerk.

Quechua man Huacahuasi.
Fotografie: Maarten Schets.

DE PRACHTIGE DOEKEN WORDEN GEWEVEN OP EEN EENVOUDIG HEUPWEEFGETOUW

Quechua vrouw Huacahuasi. Fotografie: Maarten Schets.

Mama Grande aan het weven. Fotografie: Lisette Verkerk.

IN PERU WORDEN
DE TECHNIEKEN OM
DE RUWE WOL TE
VERWERKEN TOT FIJN
GEWEVEN PRODUCTEN
VAN GENERATIE
OP GENERATIE
DOORGEGEVEN

gedroogd alpacavachtje tegen de kou. Het heupweefgetouw wordt met een band om het middel van de weefster vastgezet. Door middel van deze band worden de kettingdraden strak getrokken. De weefster regelt de spanning van de kettingdraden door afwisselend vooruit en achteruit te bewegen met haar bovenlijf. Het andere uiteinde van het heupweefgetouw wordt met een touw vastgezet aan een vastpunt zoals een paal of boom of op twee in de grond geslagen palen. Op een heupweefgetouw kunnen relatief smalle banen geweven worden, van zo'n zestig tot uiterlijk tachtig centimeter breed. Voor het maken van een omslagdoek of poncho worden twee geweven banen met een sierlijke steek aan elkaar vastgezet. Er zijn verschillende siersteken zoals een driehoek, een zon of zigzagsteek.

Complex

Het weefwerk uit het geboortedorp van Mama Grande is zo complex dat het vele jaren kost om de verfijnde en gedetailleerde patronen in de vingers te krijgen. Prachtig deze eeuwenoude tradities, maar het leven hoog in de Andes is ook bikkelhard. Veel ouders kunnen niet voor hun kinderen zorgen en als ze de mogelijkheid hebben om hun kinderen naar familie in de vallei of stad te sturen, doen ze dat. Er is vrijwel altijd wel iemand in de familie die de verantwoordelijkheid op zich neemt. En zo niet, dan wordt er een plek gezocht bij een rijke familie

die in ruil voor een bed en eten wel wat hulp in huis kan gebruiken. Mama Grande had een heel duidelijk levensdoel; onderwijs en een toekomst voor haar familie zodat haar kinderen en kleinkinderen op eigen kracht, een onafhankelijk leven zouden kunnen leiden. Veel families besluiten op een dag het traditionele leven in de bergen achter zich te laten en voor een nieuw avontuur in de stad te kiezen. Ze verruilen hun traditionele kleding voor stadse kleding en vertrekken uit het bergdorp.

Onzekere tijd

Een nieuw avontuur is begonnen maar ook direct het begin van een onzekere en moeilijke tijd. In de stad heeft een Quechua familie uit het hooggebergte geen grond om een huis te bouwen of om producten te verbouwen. Er is geen ruilhandel maar geld nodig voor onderwijs, brandstof, eten en kleding. Veel Quechua indianen zijn analfabeet en door het gebrek aan opleiding is de kans op een betaalde baan erg klein. Veel (jonge) Quechuamannen werken als drager op de Inca trail, als paardenman op de alternatieve routes, of als seizoensarbeider. De belangrijkste taak van de vrouw, het maken van de traditionele kleding voor haar gezin, is door haar leven in de stad komen te vervallen. Ze heeft vrijwel geen mogelijkheden om geld te verdienen. Daarom zijn er ook veel ouders die hun kinderen naar familie sturen en zelf in het bergdorp blijven wonen.

Ayni

Mama Grande leefde haar leven volgens de oude Inca traditie, de Ayni. Ayni is geven en ontvangen: vandaag voor mij en morgen voor jou. Je geeft bewust, je geeft met de intentie iets te doen voor de wereld, voor een ander. Volgens de Inca traditie keert de energie uiteindelijk weer bij je terug en is dan zelfs versterkt. "En geheel in deze traditie leven wij ons leven", vertelt Lisette Verkerk. "Sinds haar overlijden leven haar kleinkinderen in extreme armoede. Er is geen geld voor voedsel, kleding, gezondheidszorg en scholing. Zonder haar liefde en bescherming zijn ze overgeleverd aan de harde werkelijkheid van de wereld buiten. Wij hebben ons het lot van de kinderen aangetrokken en willen hen graag een toekomst met mogelijkheden en kansen bieden en zijn daarom Stichting PUMA Ayni begonnen." PUMA Ayni vindt dat alle kinderen genoeg en gezond eten, onderwijs, zorg, een dak boven je hoofd en persoonlijke ontwikkeling verdienen zonder de waarden van de traditie te verliezen. Zodat ze trots kunnen zijn op wie ze zijn en waar ze vandaan komen. "Kinderen zijn de nieuwe generatie, nieuwe hoop, een symbool voor de toekomst." Nieuwsgierig geworden naar het werk in Peru? Bezoek de website Lisette Verkerk in Peru, www.lisetteverkerk.nl.